

Ärende: VN/26666/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi ammattikorkeakoululain ja opintotukilain muuttamisesta (kaksoistutkintouudistus)

Lausunnonantajan lausunto

Er syn på de ändringar i yrkeshögskolelagen som gäller utbildningen för prehospital akutsjukvård, barnmorska och hälsovårdare

Arcada tackar Undervisnings- och kulturministeriet för möjligheten att lämna synpunkter på lagförslaget gällande utbildning till barnmorska, hälsovårdare och förstavårdare. Arcada är den enda högskolan i Finland som erbjuder dessa utbildningar på svenska, och vi ser det som vårt ansvar att bidra till en konstruktiv utveckling av utbildningssystemet. Vi uppskattar reformens ambition att förtydliga utbildningsvägar och stärka professionsutbildningarnas relevans. Samtidigt vill vi lyfta några centrala aspekter som är avgörande för att säkerställa utbildningarnas kvalitet, genomförbarhet och tillgänglighet – särskilt för den svenskspråkiga befolkningen.

Arcada är en viktig aktör i att erbjuda svenskspråkig utbildning till barnmorskor, hälsovårdare och förstavårdare i Finland. Det är avgörande att lagstiftningen utformas så att den möjliggör att dessa utbildningar kan fortsätta erbjudas med hög kvalitet, på svenska, och i enlighet med europeiska krav. Detta är särskilt viktigt för att trygga tillgången till svenskspråkig personal inom vården.

Utbildningarnas omfattning, rättvisa och status

För hälsovårdare föreslås en utbildning på 240 studiepoäng, varav 60 är professionsspecifika. Den bygger vidare på sjukskötarkompetens, men det är oklart om mängden studiepoäng för den underliggande sjukskötarutbildningen uppfyller EU-direktivens krav. Finland har valt att behandla utbildningarna enhetligt, trots att direktiven skiljer sig åt – vilket skapar oklarheter kring rättssäkerhet och likabehandling.

För förstavårdare föreslås en utbildning på 240 studiepoäng, varav 90 är professionsspecifika. Denna omfattning har stöd från arbetslivet och lärarnätverk, då den inkluderar akut- och intensivsjukvård. På Arcada skulle utbildningen fortsätta se ut som idag, och validering av arbetserfarenhet möjliggör att majoriteten av studenterna kan genomföra utbildningen på cirka ett år. Lagändringen bidrar till att standardisera utbildningens omfattning nationellt, vilket är positivt.

För barnmorskor föreslås en utbildning på 3000 timmar efter avlagd sjukskötarexamen. Denna modell följer EU-direktivet, men direktivet är problematiskt i praktiken. Den föreslagna tiden på 18 månader är inte tillräcklig för att genomföra utbildningen, särskilt med tanke på att praktik inte kan genomföras kontinuerligt under helger och sommarmånader. Andra europeiska länder har övergett denna modell, och det är oroande att Finland valt att tillämpa den utan att fullt ut beakta dess genomförbarhet.

Internationell rörlighet

För barnmorskor kräver EU-direktiven, utöver utbildningen, ett års yrkespraktik för att uppnå automatiskt erkännande inom EU. Lagförslaget nämner inte tydligt hur denna praktik ska genomföras eller följas upp, vilket kan begränsa studenters möjlighet till rörlighet och erkännande.

Nationell samordning av antagning

Arcada ser positivt på att antagning till separata utbildningsmoduler skulle samordnas nationellt, med gemensamma kriterier mellan yrkeshögskolorna. Detta skulle bidra till ökad rättssäkerhet, transparens och förutsägbarhet för sökande, särskilt i en tid då utbildningsvägarna förändras och diversifieras.

Flexibilitet och livssituationer

Möjligheten till deltid och förlängd studietid är viktig för att möjliggöra studier vid sidan av arbete, särskilt för vuxna studenter. Det är dock avgörande att utbildningarnas kvalitet inte äventyras av för korta eller för komprimerade utbildningsperioder.

Utbildningstiden i förslaget om barnmorskeutbildningen inte alldeles realistisk

För barnmorskeutbildningen är den föreslagna tiden på 18 månader inte tillräcklig för att genomföra 3000 timmar utbildning, särskilt med tanke på att praktik inte kan genomföras under helger och

sommarmånader. Praktikplatsernas kapacitet att ta emot studerande året runt är begränsad, vilket gör att utbildningen inte är genomförbar inom den föreslagna tidsramen.

Yrkesidentitet och legitimation

Det är avgörande att utbildningarna fortsatt leder till tydliga yrkestitlar och legitimation. För barnmorskor krävs enligt EU-direktiv en fullgjord sjukskötarexamen innan antagning. För hälsovårdare och förstavårdare är detta inte ett krav enligt förslaget, vilket skapar en obalans i kompetensgrunden. Det bör tydligt framgå hur yrkeslegitimationen kopplas till utbildningens struktur.

Klinisk praktik

Praktikens omfattning och kvalitet måste definieras tydligt. För barnmorskor är det särskilt utmanande att genomföra praktik under hela året, då handledning inte alltid kan garanteras under sommaren. Arcada vill lyfta oro kring att praktikens genomförbarhet är beroende av externa aktörer och att detta måste beaktas i lagstiftningen.

Högskolornas ansvar och finansiering

Genomförandeansvar

Lagförslaget är otydligt kring vilka högskolor som förväntas erbjuda de nya utbildningarna. Arcada vill understryka vikten av att det även i framtiden finns svenskspråkig utbildning till barnmorska, hälsovårdare och förstavårdare i Finland.

Resursbehov

För att kunna genomföra reformen under övergångsperioden krävs tillräcklig resursering. Arcada ser ett behov av förstärkta resurser för att kunna planera och genomföra utbildningarna med bibehållen kvalitet. Det är viktigt att detta inte tolkas som att Arcada avstår från att erbjuda utbildningarna – tvärtom är ambitionen att fortsatt vara en stark aktör inom svenskspråkig vårdutbildning.

Finansieringsmodellen för förslaget oklart

Nuvarande modell för finansiering av utbildning för dessa yrken är examensbaserad – det behövs en ny indikator i finansieringsmodellen för att säkerställa hållbar finansiering av de nya utbildningarna. Utan detta riskerar utbildningarnas kvalitet och tillgänglighet att påverkas negativt.

Administrativa utmaningar

Hela utbildningssystemet i Finland är uppbyggt kring studiepoäng. Att barnmorskeutbildningen anges i timmar (3000h) istället för studiepoäng skapar betydande problem i administrativa system och för likabehandling av studerande. Enligt EU-direktiven kan utbildningen anges i timmar eller motsvarande studiepoäng – i Finland bör det vara studiepoäng för att systemet ska fungera. Om utbildningen omräknas till studiepoäng räcker inte tiden 18 månader, vilket ytterligare understryker behovet av realistisk planering.

Er syn på de ändringar i yrkeshögskolelagen som gäller yrkeslärarutbildningen

Arcada har inget att kommentera angående yrkeslärarutbildningen i detta hänseende.

Er syn på ändringen av lagen om studiestöd

Arcadas syn är att reformen kring studiestöd i grunden är positiv, men det är viktigt att ta hänsyn till att vissa utbildningar är mer omfattande och reellt kräver längre tid än vad som föreslås. Det är viktigt att studiestödet utformas så att det stödjer hela utbildningsvägen, inklusive eventuell yrkespraktik.

Forsskåhl Mona
Yrkeshögskolan Arcada